

POSTANOWIENIE

Dnia 11 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie ze skargi M. P.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Łodzi w sprawie o sygn.
I ACa 2411/22,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Łodzi

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 11 września 2024 r.,

**I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Łodzi I Wydziałem Cywilnym w sprawie o sygn. akt
I ACa 2411/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;**

**II. przyznaje skarżącej M. P. od Skarbu Państwa – Sądu
Apelacyjnego w Łodzi, sumę pieniężną w wysokości 2.500
(dwóch tysięcy pięćset) złotych za okres od 23 kwietnia 2020 r.
do 27 czerwca 2024 r.;**

**III. nakazuje Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi zwrócić skarżącej M.
P. kwotę 200 (dwieście) złotych uiszczoną tytułem opłaty od
skargi;**

**IV. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Łodzi
na rzecz skarżącej M. P. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych
wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu
świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia
doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem Skarbowi Państwa –**

Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Łodzi do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym;

V. oddala skargę w pozostałej części.

Tomasz Demendecki Elżbieta Karska Janusz Niczyporuk

UZASADNIENIE

Skargą na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki z dnia 26 marca 2024 r., która wpłynęła do Sądu Najwyższego w Warszawie 10 kwietnia 2024 r., skarżąca M. P., działając przez profesjonalnego pełnomocnika wniosła o: stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt I ACa 2411/22 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Łodzi I Wydziałem Cywilnym (pkt. 1), wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi zalecenia podjęcia czynności zmierzających do rozpoznania sprawy (pkt. 2); przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej kwoty 5000 (pięć tysięcy) złotych (pkt. 3); zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej zwrotu kosztów postępowania (pkt. 4).

W uzasadnieniu skargi wyjaśniono, że sprawa dotyczy okresu postępowania w sprawie z powództwa M. P. przeciwko (...) Towarzystwu Ubezpieczeń X. S.A. w zakresie postępowania przed Sądem II instancji. Sąd Apelacyjny w Łodzi zarejestrował wpływ środka zaskarżenia złożony przez pełnomocnika powoda 19 października 2022 r., zaś dzień później wpływ środka zaskarżenia złożony przez pełnomocnika pozwanego. W dniach 29 listopada oraz 2 grudnia 2022 r. do Sądu Apelacyjnego w Łodzi wpłynęły odpowiedzi na apelacje pochodzące od pełnomocników stron. Do dnia sporządzenia skargi tj. 26 marca 2024 r. nie podjęto w sprawie żadnej czynności zmierzającej do jej rozpoznania. W ocenie skarżącej niewykonanie przez prawie 16 miesięcy żadnej czynności stanowi okoliczność świadczącą o beczynności organu orzekającego w niniejszej sprawie, a tym samym o przewlekłym prowadzeniu postępowania.

W dalszej części uzasadnienia wyjaśniono też, że powódka uległa wypadkowi, który w istotny sposób wpłynął na jej stan zdrowia, a przyznana renta

nie zaspokaja potrzeb w zakresie stosowanych leków, w związku z czym rozważa ona podjęcie kroków prawnych mających na celu podwyższenie wysokości renty. Przytoczono też orzeczenia w sprawach z zakresu przewlekłości postępowania, z których wynika, że dwunastomiesięczna bezczynność sądu II instancji, polegająca na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej uzasadnia skargę na przewlekłość postępowania.

W pierwszej odpowiedzi na skargę z dnia 24 kwietnia 2024 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Łodzi zgłosił swój udział w sprawie oraz wniósł o jej oddalenie. W uzasadnieniu odpowiedzi sporządzonej na podstawie zapisów repertoryjnych, przytoczono kalendarium czynności, jakie podejmowane były w sprawie. W dalszej części uzasadnienia Prezes Sądu Apelacyjnego w Łodzi przedstawił stan prawny i orzecznictwo mające zastosowanie w sprawie. Powołał także powody zaległości związane z sytuacją w sądownictwie, będącą skutkiem znaczącego wpływu spraw do w/w sądu. W uzupełnionej treści odpowiedzi z dnia 14 maja 2024 r. Prezes Sądu Apelacyjnego w Łodzi jednoznacznie stwierdził, że „skarga M. P. winna być oddalona, gdyż postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia (...) nie będzie trwało dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych oraz wkrótce powinno zostać zakończone”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych

okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy

w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

W części orzeczeń wskazuje się, że także krótszą, np. ośmiomiesięczną beczynność sądu, jako naruszającą może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06, LEX nr 360307; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08, LEX nr 479698; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08, LEX nr 479136; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08, LEX nr 494267 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10, LEX nr 619863). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373//22).

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r., I NSP 312/22; z 22 marca 2023 r., I NSP 25/23). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06). W tym też kontekście – organizacyjnym – należy rozpoznawać argumenty zawarte w odpowiedzi na skargę. Jakkolwiek przyczyniają się one do dezorganizacji

i opóźnień w wyznaczaniu spraw, to wciąż pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie. Ostatecznie Sąd jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku.

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na rozpoznanie apelacji w analizowanej sprawie został przekroczony i wyniósł ponad 12 miesięcy. Powódka M. P. złożyła 19 października 2022 r. apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu z 6 września 2022 r. Akta sprawy wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Łodzi w dniu 31 października 2022 r., zaś 2 listopada 2022 r. odbyło się losowanie sędziego sprawozdawcy, który 4 listopada 2022 r. wydał zarządzenie o przyjęciu apelacji stron i doręczeniu ich odpisów stronie przeciwnej, co zostało wykonane 9 listopada 2022 r. Odpis apelacji powódki został doręczony pełnomocnikowi pozwanego 14 listopada 2022 r., a odpis apelacji pozwanego pełnomocnikowi powódki 15 listopada 2022 r. Odpowiedź pozwanego na apelację powódki wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Łodzi 25 listopada 2022 r., a odpowiedź powódki na apelację pozwanego wpłynęła 1 grudnia 2022 r. Powódka w odpowiedzi na apelację pozwanego złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej, którym to wnioskiem Sąd drugiej instancji jest związany z mocy art. 374 k.p.c. Dopiero zarządzeniem z 3 kwietnia 2024 r. Przewodniczący I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w Łodzi wyznaczył termin rozprawy apelacyjnej na dzień 23 maja 2024 r. W dniu 27 czerwca 2024 r. w w/w sprawie zapadł wyrok.

Kalendarium analizowanych czynności w sprawie od momentu wpływu akt wraz z apelacją, wylosowanie sędziego referenta i wykonanie wymienionych wezwań, wskazują na to, że Sąd Apelacyjny w Łodzi nie podejmował czynności zmierzających do merytorycznego rozpoznania sprawy przez ponad dwanaście miesięcy. W ocenie Sądu Najwyższego w powyższych okolicznościach uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w przedmiotowej sprawie.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Łodzi w przedmiotowej sprawie nastąpiła przewlekłość postępowania,

jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącej o zasądzenie na jej rzecz odpowiedniej sumy pieniężnej. Orzekając o przyznaniu skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Łodzi sumy pieniężnej w wysokości 2500 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jednak nie mniej niż 2000 zł, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Jednocześnie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do zasądzenia sumy wyższej i dlatego w tej części oddalił żądanie skarżącej.

W związku z tym, że zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania skarga M. P. zawiera wniosek o wydanie zalecenia Sądowi Apelacyjnemu w Łodzi podjęcia czynności zmierzających do rozpoznania sprawy, ale ta została już prawomocnie zakończona wydaniem wyroku w dniu 27 czerwca 2024 r., to Sąd Najwyższy uznał w/w wniosek za bezprzedmiotowy.

Na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania Sąd Najwyższy uwzględniając skargę nakazał zwrócić uiszczoną od niej opłatę.

O kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym orzeczono w oparciu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015, poz. 1804 ze zm.).

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

Tomasz Demendecki Elżbieta Karska Janusz Niczyporuk

JW

[ms]

